

Att bekänna färg

Efter en inrikespolitiskt händselös sommar har vi att förvänta en desto livligare höst. Socialdemokraterna skall byta partiledare och därmed statsminister, folkpartiet skall som vanligt byta program, möjligen också partiledare, och samlingspartiet skall besegla namnbytet genom att antaga det program, som partiet arbetat på sedan 1965. Endast centerpartiet avvaktar i stillsam förbidan uppmarschen inför 1970 års val. Med hr Hedlunds fasta hand vid partiets rörliga roder behöver man inte något program. Partiet vet vad det vill ändå — nämligen att gå in i den nya enkammarriksdagen med ett så brett underlag att centerpartiet obesträtt blir det ledande oppositionspartiet. Utsikterna till att detta skall lyckas är fortfarande stora, så stora att cp-ledningen kan antagas göra sitt yttersta för att inte rubba den nuvarande inrikespolitiska situationen. Läget kunde ju knappt vara bättre ur hr Hedlunds synpunkt. Folkpartiet kämpar med en inre splittring både i person- och programfrågor, och socialdemokraterna står inför en besvärande förtroendekris genom hr Erlanders avgång. Från båda dessa håll kan ett parti, som ligger lågt i sakfrågorna och spelar på en välkänd ledargestalt, hämta hem goda vinster.

Hr Hedlund kan förty förväntas driva sin mittenpolitik med förbehåll för sådana profileringar, som genom frikostiga löften om framtida förmåner kan attrahera speciella grupper inom väljarkåren. Mittenlinjen innebär ur cp:s syn-

punkt som bekant inte mera än en allmän bekännelse till en cp-fp-regering som enda verkligt konkurrerande alternativ till socialdemokraterna. På dylika bekännelser har man hittills lyckats inhösta stöd från folkpartiets press, det stöd som möjliggjorde centrens breda inmarsch i tätorterna. Hr Hedlund har Expressen att tacka för mycket.

För den som tror att en samverkan mellan alla tre oppositionspartierna är nödvändig ligger det nära till hands att fråga sig hur länge folkpartiet skall stå ut med skenet av en allians, där partiet numera inte har något att vinna men allt att förlora. Hr Ohlin tog på sin tid ansvaret för en politik, som innebar att centern tilläts härja fritt bland folkpartiets viktigaste väljarunderlag, de för pressbearbetning särskilt påverkbara grupperna i tätorternas nybyggda regioner. Därmed trodde han sig vinna att centerpartiet bands vid ett borgerligt alternativ. Detta må ha varit en riktig politik efter 1964 års val. Efter 1968 blir den i längden livsfarlig för folkpartiet. Ty centerpartiet har snart nått en sådan styrka att det väl kan konkurrera med folkpartiet om gemensamma väljarkadrer utan att därför nödvändigtvis bli bundet till att regera tillsammans med folkpartiet.

Allteftersom medvetandet om denna styrkeposition växt fram hos centerpartiet, har dess yttre politik lagts så självständigt att partiet kan skapa förutsättningar för en ny koalition med socialdemokraterna. För den som vill se tecknen

i skyn är det inte heller svårt att märka hur starka krafter inom centerpartiet bereder sig också på denna eventualitet.

Nu invänder kanske någon till ovanstående resonemang att det är orealistiskt med tanke på socialdemokraternas styrka. Deras majoritet 1970 måtte väl vara säkrad! Någon annan kan tänkas utbrista att hela denna tolkning av centerpartiets politik innebär ett förtal av en tilltänkt alliansbroder.

Varken det ena eller det andra! Socialdemokraterna torde aldrig ha räknat med att kommunisterna skulle hotas av den 4 % spärr, under vilken deras röster inte räknas alls. I så fall hade de säkerligen aldrig satt sig i en situation, där de riskerar att kanske 150 000 socialistiska röster inte på något sätt kommer dem till godo. På de rösterna regerade de ju egentligen åren 1957—1968. I själva verket kan 4 %-spärren leda till att marginalen mellan de tre oppositionspartierna å ena sidan och socialdemokraterna å den andra blir så smal, att socialdemokraterna kommer i minoritet eller får en alltför knapp majoritet. I det senare fallet kommer de med säkerhet att se sig om efter en koalitionspartner. Partiets besuttna skikt vill ju till varje pris bevara de vunna positionerna i statsmaskineriet liksom greppet om politikens huvudlinjer.

Skulle det vara illasinnat att påstå att centerpartiet i så fall kan antagas vara villigt till en ny sk kohandel? Inte alls. Centerpartiet domineras fortfarande av

jordbruksintressena, och de intressegrupperna har som bekant två gånger tidigare, 1933 och 1951, givit sig in på sådana politiska affärer. Det skulle inte bereda hr Hedlund den ringaste svårighet att med samma trygga pondus som 1951 förklara att koalitionen är nödvändig för hela landets välfärd, och, mera sotto voce, att centern går in i regeringen för att förhindra en radikal socialistisk politik. Han skulle nämligen ha rätt på båda punkterna. Den avgörande orsaken till oppositionens svaghet har alltsedan 1957 varit motsättningarna mellan högern/samlingspartiet och folkpartiet. Så länge dessa partier inte kan samverka bättre, så länge måste centerpartiet bevaka sina väljargrupperns intressen så gott det kan gå genom en kortsiktig manöverpolitik. Att hr Hedlund har visat sig vara en taktikens mästare i detta spel, är en sak för sig. Till själva spelet har han varit nödd och tvungen.

Omvänt, förbättrade relationer mellan samlingspartiet och folkpartiet skulle ge centerpartiledningen en fastare utgångspunkt för en fast politik, eller, mera rakt på sak, tvinga partiet att definitivt bekänna färg. Att i en isolerad position försvara jordbruksintresset går inte. Eftersom det stora flertalet av centerpartiets väljare och politiska förtroendemän klart motsätter sig en socialistisk politik, som skulle bryta ned maktbalans och marknadsekonomi, till sist även böndernas äganderätt, är det knappast någon tvekan om vart partiet skulle gå.